JAN NERUDA

Z LISTÁŘE JANA NERUDY[1]

OBSAH

ANNA HOLINOVÁ

Listy z vyhnanství I.-III.

I.

II.

III.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

NERUDOVY ČASOPISY

11.

12.

13. [Antonínu Rybičkovi Skutečskému.]

14. [Ferdinandu Čenskému.]

[1] Převzato z: Neruda, Jan, *Z listáře Jana Nerudy*, uspořádal Miloslav Novotný, Praha 1932 (redakčně upraveno).

MATIČKA

15. [Neznámému duchovnímu.]

16.

ADA CHRISTEN

17.

OBRÁZKY Z CESTY DO ORIENTU

18. [Josefu Lvovi.]

19. [témuž.]

TYPOGRAF DANIEL SLUNÍČKO

20.

21.

22.

23.

24.

25.

ANNIČKA TICHÁ

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

ČESKÝ HERECKÝ DOROST

36. [Ervínu Špindlerovi.]

37. [témuž.]

38. [témuž.]

39. [témuž.]

40. [témuž.]

41. [Fr. Ad. Šubertovi.]

SPOLEK ČESKÝCH ŽURNALISTŮ

42. [Antonínu Dvořákovi.]

43. [Fr. Ad. Šubertovi.]

44. [témuž.]

JOSEF LEV A JEHO RODINA

45.

46. [Josefu Lvovi.]

47. [Paní Marii Lvové.]

48. [téže.]

49. [Josefu Lvovi.]

50. [Fr. Ad. Šubertovi.]

RUDOLF POKORNÝ

51.

52.

53.

54.

SLEZSKO

55. [Josefu Lvovi.]

56. [témuž.]

57. [témuž.]

58. [témuž.]

59. [Ervínu Špindlerovi.]

VALEČKOVI

60.

61.

FEUILETONY

62. [Josefu Štolbovi.]

63. [témuž.]

64. [témuž.]

65. [J. Podlipnému.]

POETICKÉ BESEDY

66.

67. [Ervínu Špindlerovi.]

68. [témuž.]

69. [témuž.]

70. [témuž.]

71. [témuž.]

72. [Fr. Ad. Šubertovi.]

73. [témuž.]

74. [Ant. Šnajdaufovi.]

75. [Ed. Valečkovi.]

76. [témuž.]

77.

78. (Zasláno.)

„HUMÓRY“

79. [Josefu Lvovi.]

80. [Fr. Ad. Šubertovi.]

81. [J. R. Vilímkovi.]

GUSTAV EIM

82.

83.

DIVADELNÍK BEZ DIVADLA

84. [Fr. Ad. Šubertovi.]

85. [témuž.]

86. [témuž.]

87. [témuž.]

88. [témuž.]

89. [témuž.]

90. [témuž.]

ANNA HOLINOVÁ

Listy z vyhnanství I.-III.

I.

[V Praze 6. května 1857.]

Nedivte se podivnému nadpisu, beru věc v tom smyslu, že na kterém místě bez Vás žiju, je mi to místo vyhnanství. Bez Vás! To je příliš hrůzné slovo!- - - Začal jsem dost hloupě. Však já své lidi znám, čím je mohu rozesmát. Upřímně řečeno, že byste myslela, že si dělám z Vás blázny, kdybych v podobném tonu kdy na Vás psal, mluvil atd., odpustíte ale, poněvadž jste příliš na mou prosaičnost zvyklá, než abyste básnickému vzletu věřila. Pravila jste jednou, nebo já jsem pravil, že kdo píše na příklad při rozloučení milenci dlouhý list, nemyslí na nic méně, nežli na rozloučení. U mne je ale věc jiná! Vy jste mne škádlila svým roztomile jednoduchým způsobem, že jsou mé listy vždy příliš krátké a tedy ani zdání o lásce – já však mohu jen tenkráte na člověka dlouhý list psát, když mně jeho osobnost sama a upamatování na ni tak málo zajímá, že myšlenky bůh ví jaké všestranně na papíru rozpřásti mohu. „Pravila jste jednou, nebo já jsem pravil“ – vyhlíží tak, jako byste nemohla mít žádné původní myšlenky, které já jsem Vám jako nevštípil, vyhlíží zcela jako arogantnost. Bude-li tento list dlouhý, to nevím. Vyměřil jsem pro Vás čtvrt hodiny času (tolik jste jistě neočekávala) a co se dá za ten čas napsat, to bude. Čtvrt hodiny! Vy si ani nepomyslíte, jak čas bez Vás mně v Praze – rychle ubíhá. Kdybych Vám to řekl přímo do očí, koukla byste se tázavě na mne, a než byste ústka otevřela, už byste je měla zapečetěná. Myšlenkou tou se kojím však, že zdraví opět na venkově dobudete a proto zůstaňte tam hodně dlouho, třeba – ne, byl bych udělal hloupý vtip a Vy byste se mu nebyla ani zasmála. Nařídila jste mně, že Vás mám o všem novém zpravit. Mimo několik mordů, dvou spálení se vitriolem, dvou přejetí vozem a několik lží nemůže ani nejčilejší novinář nic sehnati. Za to Vám posílám Lumíra – snad proto, abych porto ušetřil. Mohu upřímně říci, že se na Váš list už napřed těším a mohl bych jej už svou výtečnou fantasií sestavit. Bude as takto znít: Milý N….! Vědomost Vám dávám, že jsem

šťastně tam přijela, kam jsem jela, a to Vás bude tuze těšit. Přijela jsem jako stlučená. Váš list jsem obdržela a za Lumíra děkuju. S mým zdravím jde už líp. Pište zase brzy své Anně. A o tom se ani nezmíníte, jak

„Unter meinen eigenen Fenstern

äugeln sie mit meinem Schatze."

Budete-li právě tak psát chtít, jak jsem předepsal, můžete ten kousek jen z mého listu vystřihnout, na druhou stranu marku (ale jistě) přilepit a mně tak odeslat. Zatím dost, budoucně snad dál, snad víc, snad rozumněji. Čtvrt hodina již odběhla Vašemu

Nerudovi.

P. S. Zapomněl jsem ku vzorku Vašeho listu podat postskript a vím předce dobře, že žádné děvče, má-li někoho jen poněkud rádo, listu žádného nenapíše, aby nepřidalo postskript nějaký.

II.

[V Praze 28. května 1857.]

Drahá Anno!

Musíte se venku tuze dobře bavit, poněvadž mně ani nepíšete; sic kdybyste se nebavila dobře, měla byste dlouhou chvíli, pak byste na mne myslela a mně pro ukrácení nesnesitelných, mrzutých hodin snad také psala. Alespoň jste to ve svém milém listu, kterýž jste co odpověď na můj první list z vyhnanství napsala a tak laskavým způsobem sama do Prahy přinesla a mně odevzdala, jistila, že si psaním na mně čas krátíte, který by sice příliš dlouhým byl.

„Chodím a běduju," napsal jsem jednou, jsa žákem třetí gymnasijní třídy, na počátku své as třetí hloupé, české básně. Tenkráte jsem nevěděl, proč to píšu, kdybych ale nyní napsal „sedím a běduju", tož bych věděl proč. Bože! čtyři nepopsané strany, přede mnou, mám psát

své lásce a nevím co. Kdybych mohl psát o lásce, jako jiní páni, namluvit o srdci několik stran, tož by mně bylo hej, ale tak! S Vámi mluvit o lásce, kdežto jste vtělená láska sama - - - ale ne ke mně! – Bylo dost zbytečně mluveno?

Včera jsem byl v divadle. Už dávno jsem se tak na spisovatele nehoršil! Dávala se veselohra Bergerova pod názvem „Bastille“. Lidé se tomu smáli a já také, myslím ale z jiné příčiny. Látka veselohry se hlavně na tom zakládá, že může král Ludvík XIV. s lidmi nakládat, jak chce, nechá je žertem zavřít, žertem je propustí atd. To je arci velmi směšné, nejsměšnější však to, že králi za to ti lidé nevypráskali, ana nebyla příčina, proč by s nimi tak nakládal. Jediná rozumná osoba v celém kuse je jeden opilec, jenž alespoň celou tu hanebnost ve svém opilství bez obalu vypravuje. – To jsem si oddechnul. Abych své povinnosti dostál, začnu Vás seznamovati s novinkami. Po ulici jsem chodil a viděl lidí dost, však žádné Vaše známé. A viděl-li jsem, už jsem zase zapomněl. Proto také nemohu psát, jak ta, neb ona oblečena byla, jaké měla pentle na šatech a jaké na zeměpisném klobouku. Ano ty klobouky! Jdu-li nyní po Praze, podobá se mi, jakobych viděl čínské chrámy po malých nožkách ženských se procházet. Nahoře střecha se zvonicí, kolem střechy místo zvonků a rolniček krajky, dole porcelánové, průhledné zdi. Já slyšel už alespoň dvacatera jména těch klobouků a všecka byla jména měst. Dala by se z nich krásná mappa sestavit, dívky ty totiž na náměstí spořádat a studující by se mohli zeměpisu učit. Opravte začátek mého psaní. Abych nemusel psát čtyři strany, uříznu druhý list. Hádejte, kde list je napsán? Jedna polovička v redakci druhá – u vás v bytu.

Váš

Neruda.

III.

[V Praze 17. června 1857.]

Drahá Anno!

Píšu oslovení schválně malé, aby bylo vidět, že není ta drahota tak přílišná, a užívá-li se při drahotě v obyčejném slova smyslu prostředků, aby se v láci proměnila, měli bychom my v našem smyslu sprostředkovat, aby se ještě zvýšila. To byla dlouhá věta a příčina té nepatrné drahoty jest ta, že už píšu třetí list z vyhnanství bez odpovědi. Jsou to pravé listy z vyhnanství! Jako bych psal petici ze Sibiře o vybavení a nedostal od tyranské vlády ani odpovědi. To Vás však nezaveď, abyste nyní odepsala, mohl bych se odměnit a také ani neodepsat.

[18. června.]

Tak daleko jsem psal včera. Večer jsem obdržel Váš roztomilý lístek. Věru, že je duchaplnější, nežli deset čísel „Pražských Novin“. Nesmím ale dítě přechválit, aby se nepokazilo. Jak pěkně Vy umíte žertovat a jak uměle do 25 řádek 38 chyb vplést. Musel bych zde starý nářek znovu počít, totiž o tom, jak naše dívky, co se týká mateřského jazyka (stará fráse) nesmírně pokulhávají. Naše dívky myslí (ač může-li o nějakém smýšlení řeč býti, kde dvojité národní vzdělání, vše co se ducha týče, potlačuje) – naše dívky myslí česky a vyjadřují své myšlénky německy. Že by nebylo příliš škoda, kdyby psaly listy své vždy německy, jest arci pravda, neboť jejich myšlénky bez toho neznají jiných předmětů, nežli zbytečnou lásku a regii kuchynní. Satyricky jste podotkla, že písemním loučením bývá ušetřeno, aby jeden neviděl druhého plakat. Dobrá satyra! My dva bychom neplakali, kdyby šlo o loučení na věky. Vy ze studu a pýchy, já z pýchy a zlosti. Zdaliž Vy byste tajně slzičky nějaké neuronila, nevím a nechci si tím ani lichotit. Ostatně má žena své slze, muž svou zlost, někdy jen hrdost. S loučením je vůbec věc podivná. Loučící se milenci domnívají se, že jeden bez druhého ani žíti nemůže – a přece, třeba dlouho vzpomínali, stanou se jim jiní lidé také tak milými. Co se povídá o první lásce, jest tak dalece pravda, ana obyčejně, ba skoro vždy první láska hned v mládí počíná, dokad člověk je poetickým, znajícím svět jen dle krásných povídek, mající času dost jen o své lásce přemýšlet a ní se obírat. Vše, co má vztah na první lásku, jest jako celé mládí nejkrásnější dobou našeho života a tedy nejraději na ni vzpomínáme. Později se stane člověk ovšem rozumnějším, chladnějším, rozvážnějším a hloupost v lásce nastane teprve s druhou dobou dětinství, se stářím. Nového nevím nic, dozvíte-li Vy se ale něco, co by se pro mne hodilo, neopomeňte mne o tom zpravit. Co se pro mne hodí, víte, že jsou to mordy, samovraždy, veliké požáry, zlodějství atd. A kdybyste sama, chtíc mne od tyranství osvoboditˇ, se zavraždila, pište o tom. Váš tyranisovaný a tyranisující

Neruda.

4.

[V Praze 23. ledna 1858.]

Vážená slečno!

Vím dobře, že mnohý jiný v podobném pádu by úplně se odmlčel, ba žé by jistou pýchu a zadostučinění v úplném mlčení nalezl, nemohu ale za to, že vůbec poněkud jiného tvaru i způsobu myšlení jsem, než obyčejné množství. Poměr náš je ovšem nyní podivný, nebyl však nikdy jiným; dříve nemohl se svou celou příkrou zvláštností úplně vystoupit, poněvadž má vina teprve dozrávala, a v budoucnosti doufám, že alespoň ve Vaší mysli svou protivnou barvivost poněkud pozbude. Nevím, jak nyní o mně smýšlíte a zač mne vůbec máte; čím horší obraz si vytvoříte, čím chatrněji charakter můj před Vás předstoupí, tím pravdě podobnějším se obraz stane. Nechť mne však i nenávidíte, přicházím předce s prosbou, s prosbou to, s jakou bych nikdy před žádného druhého nepředstoupil a ku které mne jen opravdová velikost mé viny donutiť mohla.

Byl jsem mladý, nezkušený člověk, když jsem Vás seznal, ovšem pln bujné síly, pln naděje a nejlepší vůle, velikou budoucnost sobě získat. Částí té budoucnosti bylo mně dosažení Vaší lásky, ostatní částí, jak to už bývá, dosažení jména velikého, postavení vysokého a možnost působení pro národ poskytujícího. Lásku Vaši jsem si dobyl, rozmilou to hříčku, která mne až k té době doprovázela, kde člověk každou hříčku v praktický nástroj proměniti chce. Mezi tím jsem málo k jiným stranám hleděl, málo o cos jiného dbal, já hrál a hrál, až u konce hry jsem seznal, že sázku svou, celý to život, jenž (tím si nelichotím) zdárněji rozkvétat mohl, jsem prohrál. Viděl jsem, že jsem duševně i tělesně zmalátnělý člověk a viděl se bloudiť v budoucnosti, jak tak mnoho známých, bídných, vlastní vinou nešťastných politování nehodných lidí, o kterých se leda s lehkým pokrčením ramen řekne: „také jeden z těch chudáků, kteří život ztratili“. – Znáte pověst o člověku, jenž svůj stín prodal? – Já prodal za

krátkou dobu zábav celou svou samostatnost. Zábavy byly lehké, nikoli snižující a život za ně velikým platem.

S uvědoměním svého zániku vybředla ještě jiná, hrůznější pravda na povrch. Byla to myšlénka, že jsem nestál po dobu svého lehkomyslného vladaření sám, že jsem život úzce spojil s Vaším, že záhubou mou, ztracenou minulostí, truchlou přítomností a prohranou budoucností mou i Vám minulost, přítomnost a budoucnost pokalena jest. Léta, která já jsem ztratil, i Vy jste ztratila a já nemohl žádného zadostučinění, ani nejmenší důstojné náhrady podat. Měl jsem začít znovu? Tak veliká bývala má samostatnost, že kdyby i síly zlomené postačovaly, byl bych se předce styděl dráhu, na níž jsem hned po prvé ku cíli nedošel, ještě jednou nastoupit. Takovým lidem je ovšem líp, když pomalu následky svých chyb ucítí, když chřadnou a vadnou a zároveň doklepávají s poslední kapkou, s mlhavým zbytkem bývalé své síly.

Měl jsem od Vás žádat, abyste můj osud i dále se mnou sdílela, měl jsem k rokům, kteréž jste pro mne ztratila, ještě jiná léta nespokojenosti, dlouho trvajícího bolu připojit? Pro mne samotného ještě síly dostačí, umírat ještě dovedu; strhnout do jámy ale ještě druhého, cit ten by byl za lehkomyslnost pouhou předce přílišným trestem a jak by ten druhý k tomu přišel? Messiášů, kteří za hříchy jiných umírají, je málo, a jsou-li, žádají veliké oběti. Takovou obětí, novým poutem, by byl cit toho, pro něhož umírá. Co se týče mne, já jsem hotov následky své lehkomyslnosti sám snést a při tom chladně vyměřovat, jak dlouho to ještě trvat může. Abych jistým způsobem tomu konec učinil, není mi více možno; poslední prostředek náleží jen velice silným, aneb velice slabým lidem; k prvnějším už nepatřím a k slabým – vždyť není dub vydutý slabým stromem. Prostředním lidem ten lék se nedává- - - až snad –.

Nyní k prosbě; dlouho dost jsem už mluvil, snad příliš dlouho, jste-li už docela chladna. Pak čtěte to celé jako výjimek z některé povídky, v níž se o rozličných tak hloupých věcech mluví, že se čtenář táže: „Nač pořád ten vnitřní život; zevnější má více lesku a pak je ten život duševní příliš smutný.“ K chybě své jsem se přiznal, já Vám ukradl léta Vašeho života, nejkrásnější léta dívčího mládí, dobu Vašeho rozkvětu, Vaše jaro, Váš lesk a nic nemohu navrátit a nedal jsem Vám za to snad ani jediné radostné chvíle! Prosím – odpusťte mně! – Nechci úplné zapomenutí, ač by snad nejlíp posloužilo, k tomu nejsme stvořeni; ale o odpuštěni prosím, prosím o to, abyste si nezpomínala s předhůzkami na mne, abyste – já ani nevím, oč bych prosil, snad jen o to, abyste, až uslyšíte, že chřadnu a jsem už na odpočinutí, si nezpomněla na mou vinu a snad leda s povzdechem si pomyslila: „Byl jen lehkomyslným a

odnesl svůj trest za to.“ – Když nemůžete odpustit, prosím, neukažte mně to, budu jako dítě myslit, že jste odpustila.

Já v světě nalezl málo lásky, snad jsem jí nezasloužil, neboť kde se mně třeba spoře podávala, já ji odkopnul. S otcem mým jsme se milovali, jaká jen láska mezi otcem a synem být může, a předce jsme žili ve věčném nepřátelství. Takové a podobné boje neudusily sice můj cit, ale pohřbily jej a uzamkly v nejhlubším vnitru srdce. Otec můj umíral a já ležel vedle něho na loži a co syn jsem při tom snad až příliš dlouho spal.

Já se probudil, otec dokonával. Byl jsem přes něj nahnut, poslední vzdechy se mu z prsou pracně dobývaly, já myslel, že se mé srdce rozpukne a hrdlo vyschlé a stažené že ani více dýchat nebude, a předce jsem při tom počítal a studoval, jak člověk umírá.

S takovým ďáblem byste nikdy nebyla šťastnou se stala. Nyní však co dál? Já psal rychle, aby nenuceně cit můj při tom prosakoval a lecos rozbolestnil a předce jsem studoval, jak láska se pochovává – poslední láska – a první. „Rád bych už s tím zbledlým děckem do jámy.“ Nechť vidíte od nynějška cokoli, já nemohu jinak jednat a je také jedno, zdaž zničený člověk dříve nebo později zahyne.

Váš služebník

Jan Neruda.

5.

[V Praze 5. prosince 1858.]

Drahá Anno!

Jak datum dokazuje, píšu to dnes. Byl jsem právě u K., aby mně něco o národních tancích sdělil. Zastal jsem všechny doma. Slečinka se na mne oknem usmívala a já recitoval:

„Geh´ in’s Kloster liebes Kind

oder lasse dich rasieren“

a když jsem vešel, zaflautovala líbezným hláskem, jakoby z pokažené píšťaly, ze štíhlé vrby udělané, vycházel: – „Vy jste vždycky vesel a usmíváte se přes celou pavlač!“ – Paní dělala těsto a šlo jí to dobře od ruky, slečinka kroutila nos a makaronky, z čehož jsem soudil, že budou dnes také obědvat. – „To bude radost pro pána! Jak pak se máte? On dnes celou noc nespal. Bylo mu tak podivně, teď trochu usnul. Půjdu se podívat.“ Šla se podívat. – Bylo už uklizeno a proto také ležela jen jedna ženská sukně na posteli. Na sukni byly houfy těch nejkrásnějších kaštanů a sukně byla tak uměle položena, že všechny ty kaštany na vrch ležely a z bělosti sukně nic jsem neviděl. Ale byly to kaštany! Musel jsem kolem nich, kolem škopku a k p. K. do pokoje. Po strávení několika popelnic s runami a bez run, nekřesťanských obručů a leckterých jiných lahůdek, o kterých jsme nevěděli, co s nimi naši předkové dělali, odebral jsem se bez tance zas kolem škopku a kaštanů ven. K večeru se u Vás dostavím.

Váš

J. Neruda.

6.

[V Praze 15. ledna 1860.]

Milý Annoušku!

Neví ještě, půjde-li do divadla? Půjde-li, řekl mému poslu, ano, nepůjde-li, ne. Může-li ale jít, tedy šel. Prosil bych za to, nevím ale, jak to u Vás stojí, a půjde-li to dnes bez skandalů. Alespoň někdo by mohl od Vás jít, abych našel otevřenou a přístupnou ložu. Já jsem dnes zlostí nemocen, daliť mně ještě druhý, hloupý titul na rohy, ačkoliv jsem jen pod tou

výminkou kus dal, že žádného druhého titulu nebude. Je za tím novým titulem tucet nepřátel a jeden hloupý přítel skryt. Do lože bych přišel na každý způsob hned z počátku k Vám; kdybyste však tam nebyla, přijdu najisto večer. Nezapírám Vám, že nejsem dnes jist před skandalem. Půjdete-li, jděte brzy.

J. Neruda.

7.

[V Litomyšli v zimě 1860.]

Sotva že si mohu minutku přišetřit, abych Tebe pozdravil. Korrektury se v pravo a v levo hromadí k pravým haldám a mně brní už hlava z toho spěchu a z těch rozmilých nesmyslů. Líbám Tě Anoušku v duchu, věř mně ale, že mně toto políbení není tak milé, jako když Tě líbám bez ducha. Dnes večer budu tak nešťasten, že sobě stále o Tobě myslit budu, jsi-li u Gorského, nebo ne. Budeš-li, nu tedy tanči rozumně a nenastyď se mi, sic hodím po Tobě odtud tou sněhovou koulí, kterou mi včera švakr Heydukův okno rozbil. Tvůj kvapně sice, nicméně nečitelně píšící

Jan Neruda.

8.

[V Praze 15. června 1860.]

Mně se vskutku po tobě stýská, Anoušku. Ta cesta do Knína připadá mi jako svíčka ve vězení. Byl jsem strašně blaseován, všeho přesycen, proto že doba naše jest pro mne dle našich poměrů smutných příliš shnilá a já v čase, kdy bych nejraději všechnu duševní sílu napínal, s maličkostmi se obírati musím. Zcela se vyšinout z panujících poměrů a pracovat o sobě na

nějakém klidném díle nemohu za mnohou příčinou, za tou na př., že klidnější ty moje práce se neuznávají a pak také za tou, že už jsem takové „enfant perdu“, které ani okamžik na nic jiného myslet nemá, než na šarvátky. Zábavy mne také už více netěší, jak sama víš, a tak mi zbyly jen vždy okamžiky s tebou strávené, kdež jsem ovšem za krátko nemocného svého rozpoložení se zbyl. Ty’s roztomilé dítě ve všem a proto člověk také starostí u Tebe lehce zapomíná. Piš mi mnoho, dvacetkrát víc, než já Tobě, potřebuju toho víc než Ty, jelikož nedovedu si už tak v myšlénkách zahrat jako Ty.

Tvůj

J. Neruda

9.

[V Praze 26. června 1860.]

No tak vidíš,

drahý Anoušku,

že jsem se nezmýlil. Napsal bych Ti dlouhánský list o Tvé maličké a kratičké zlobě. Což ale s dítětem, které čte „Lásku k básníkovi“ a v praksi jí tak krásně do louže pomahá. Třeba bys byla takto roztomilou, děťátkem přece zůstaneš. Bavívám se tím, že si Tě myslím buď v pokoji u babičky, jak si s obrázky nebo pravopisnými chybami při psaní na mně hraješ, buď v zahradě, kde zase myšlénky Tvé hrajou si se mnou, jako moje s Tebou. Mám takto pořád dětskou Tvou mysl před sebou a nepřekáží mně žádná konsekvence z ní. Co se týká deputace, o níž pravíš, že jí nerozumíš, věřím Tvému nerozumění. Rieger a Macháček (švakr Sklenářův) podali ve Vídni vládě petici, v níž žádají politické noviny, v níž se mluví o národním divadle,

museu, matici, o českých školách, špatných úřednících, nespravedlivé správě, o nečeské říšské radě, o bitvě bělohorské, o věrných Češích a jiných hloupostech více. Není-li to nestydatý lid, že řekne všecko přímo – což?

Zítra odešlu časopisy.

Odporučuju se Tvé nemilosti a doufaje, že Tě i babičku „s těmato párma řádkama“ při dobrém zdraví vynatrefím, zůstávám Tvůj

Jan Neruda.

10.

[V Praze 29. července 1860.]

MilýAnoušku!,

Ty’s jako aprilový den, hned jasný a parný, že si člověk kabát svléká a zcela po domácku mu je, hned zase zamračený, že se člověk rychle zabaluje a utíká. Nu, teď je pro okamžik zase hezky a vyhřívám se na slunéčku. Babičce řekni, děťátko, že to bude tak brzy, jak brzy jen možno bude. Od září bude vycházet český, politický list pod redakcí Krásovou, v redakci budu sedět také já s Tonnerem, Vávrou, Dr. Uhrem, Liblínským a Majerem. Barák posílá Ti svou gratulaci, taktéž Schwarz. Líbá Tě Tvůj

J. Neruda.

NERUDOVY ČASOPISY

11.

V Praze dne 30. listopadu.

Pánu panu

archiváři Karlu Jaromíru Erbenovi.

Jsem redaktorskými starostmi velmi tížen. Odnikud takřka podpory, odnikud rukopisů; předce bych však nerád nechal list svůj zabřednout v obyčejnosti.

Omluvíte mne dle toho zajisté, připomínám-li sobě, že jste mně laskavě slíbil příspěvky. Žádám opětně za ně, doufaje, že obdržím alespoň nyní určitou zprávu, dokdy bych měl materiál listu svého dle příspěvku Vašeho spořádat.

K službám vždy ochotný

Jan Neruda.

12.

Milý příteli Zoubku.

Četl jsi již, že budu s Hálkem redigovat „Květy“. V časopisu tom, jemuž zajisté přáti budeš, chci vést opět rubriku „Historických drobností“ a spoléhám se v oboru tom na Tvé bohaté a pikantní zásoby. První číslo vyjde 30. listopadu, potřebuju něco rukopisu tedy již v pondělí. Videat amicus Zoubek Kostelecensis!

Vedlé toho se nehorázně těším na samostatné a okrouhlé článečky z dějin vzdělanosti české; prosím, abys na ně pomýšlel. Snad měl bys něco brzy pohotově?

Tvou odpověď a Tvůj rukopis očekává

přítel

Jan Neruda.

13. [Antonínu Rybičkovi Skutečskému.]

V Praze, 16. dubna.

Slovútný pane!

Skoro měsíc uplynul ode dne, ve který jsme obdrželi Váš přívětivý list. Váhal jsem proto odpovědít, že jsem chtěl podat určitou zprávu stran navržené Vámi literarně-historické brošurky. Bohužel, jsme nyní v Praze, jako by ani nebylo českého nakladatelstva. Rád bych věděl, kam to dojde takto s českým písemnictvím. Obecenstvo, novými plody nepohádáno, vzdaluje se vždy víc a více krásné literatuře, politika se svými okamžitými jen náruživostmi je jediným duševním momentem naším, pro chvíle klidu nerodí se ničeho, obecenstvo je vždy prázdnější, nakladatelé nemají důvěry. Prodajíť spisu nehledícího sobě efektu efemérního, byť i oplýval myšlénkami, nejvýš na sto exemplářů, – těžko pak na nakladatele se spoléhat, těžko i vůbec psát s příjemnou nádějí, že se píše pro vydání posthumní. Ptal jsem se Gregrů, zaťukal opatrně, nechtěje přímo jmenovat a nabízet, i u jiných, nikde ale ani nejmenší chuti na podnik, spíše naopak strach. Tou cestou tedy by dle mého přesvědčení sotva as bylo výhlídky pro Vaši brošurku, možno ale, že by posloužila Matice neb pramen jiný, staršími pány nám mladším zamezovaný. Kdyby také toho nebylo, prosil bych, abyste tedy nám přepustil nějakou všeobecně zajímavější částku z těch prací svých, otiskli bychom ji ochotně vděčně. Vítaný Váš „Doebler“ přijde již v příštím čísle; dříve nemohli jsme ho umístit, neboť musili jsme všelijak veslovat a pomáhat sobě také věcmi více na okamžitý efekt počítajícími. Doufáme, že nám laskavé podpory své nadál neodepřete a byly by nám také příspěvky drobné

velevítány k vůli úplné reorganisaci oddílu „Histor. drobností“. I v tom ohledu je nouze o věci zajímavé a naším pravidlem je: ráděj nic než pouhé vycpávání místa. Račtež nám také sdělit, jak poroučíte, aby se naložilo s honorárem na Vaše články přicházejícím. Od Hálka připisuju upřímný pozdrav a znamenám se ve vší úctě

oddaný

J Neruda.

14. [Ferdinandu Čenskému.]

Vážený pane.

Jak jste se snad sám z rozesílaného prvního čísla „na ukázku“ byl přesvědčil, vyloučili jsme prozatím drobnůstky vůbec, i literární a umělecké. Půl druhého archu na týden je skoro málo a nemůžem než pěstovat články alespoň půlsloupcové ve feuilletonu svém. Přikládáme dle přání Vašeho tedy zásilku Vaši k listu svému.

Snad nás potěšíte něčím jiným. Obratně psaný zábavný genre ze života vojenského (jaké podal na př. Wachenhusen a p.) velmi by se za ním hodil.

Odporučujem se Vaší ochotě a za redakci „Lumíra“ znamenám se v úctě

29/12 72 v Praze.

Jan Neruda.

MATIČKA

15. [Neznámému duchovnímu.]

Velevážený pane!

Račtež navštívit mou matku, hledá útěchy ve Vašnostině návštěvě. Prosím!

J. Neruda.

16.

Podmoklí 27. května.

P. T. paní Lvové!

Jemnost paní!

Letos není ještě hrob mé matky a otcův obstarán. Nestalo se tak z nedbalosti, jako proto, že je mně nesmírně krušno zajít sobě tam.

Spoléhal jsem, že odjedu dříve a že Vás poprosím, abyste laskavě zajela do Košíř.

Prosím, učiňte tak nyní. Platím 4 nebo 5 zlatých hrobníkovi za to, již ani nevím, mnoholi – račte laskavě záležitost spravit. Ovšem že veškeré výdaje nahradím ihned.

Se srdečným pozdravem, Vám všem

oddaný

J Neruda.

ADA CHRISTEN

17.

Verehrte gnaedige!

Eigentlich ungnaedige, denn ich haette eben so gut „verehrte feindin“ odereine aehnliche titulatur vorsetzen koennen. Mir, dem jungen manne, dem junggesellen, von meinem „ergrauenden haupte“ zu sprechen! Und das ergrauen noch boshaft als „thatsache“ zu bezeichnen! Ja wohnt denn gar kein gefuehl im herzen der Ada Christen? Ich wollt´, ich koennt' die mir angethane schmach irgendwie raechen. Soll ich denn zu luegen anfangen, mit luege mein haupt salben – wie wuerden Sie mich da erst auslachen!

Von der hand bin ich froh, dass Sie Ihr neues skizzenbuch bereits fertig haben. Ich kann mich wenigstens raechen und werde Ihnen, gleich nachdem ich das buch werde gelesen haben, hoffentlich recht viel unangenehmes darueber sagen. Wie ein kind freue ich mich darauf.

Freund V. K. wird mich nicht irre leiten. Er mag mir sagen, was er will, ich halte mich an das, was Sie selbst betreffs der skizze angedeutet haben. Jedenfalls werden Sie nach abdrukk der skizze mit den vorgenommen aenderungen zufrieden sein.

Den brief an fraeulein Berta habe ich natuerlich sogleich bestellt.

Hochachtungsvoll

Ihr ergebener

JNeruda.

OBRÁZKY Z CESTY DO ORIENTU

18. [Josefu Lvovi.]

Milý Lvíčku.

Píšu Ti z Atén, zrovna po první návštěvě věčně znamenité Akropoli, a právě proto neočekávej pražádného nadšeného dopisu. Dovedeli se zde člověk k něčemu nadchnout, je to k zlosti jen. Celý svět nedovedl pro umění tolik co Řekové, a křesťan jim pomazal bílý mramor ošklivě červenými sukněmi svých světic, Turek jim rozbil chrámy pro svou vládychtivost, Angličan jim vykraď sochy z nich za to, že jim zas pomohl ku kousku svobody, a Bavor jim odvezl zbytek za to – že směl u nich panovat. Divme se pak, že svět vytýká řeckému lidu potměšilost! Člověka Čecha napadají skoro paralely, třeba by arci v náš prospěch vypadly.

Píšu Ti jen tak z egoismu. Co jsem z Prahy, nečetl jsem ani jediného časopisu pražského. Netíží mne to sice, ale přede bych konečně rád zvěděl nějaký klep politický, sociální, divadelní, a t. d. a potěšil bys mne, kdybys mně nějaký, třeba jen krátký, sepsal. Sednešli si hned naň a odešlešli hned, dostihne mne Tvůj dopis v Alexandrii (Egypt) poste restante. Tak tedy prosím!

Dej své ženě ode mne pac a Lidce pusu. Právě hrne se plným proudem okny ke mně do pokoje zápach olivových sadů, aloí a svatojanských keřů, je to omamující – lituji, že nejsi zde a nedýšeš s sebou.

Tvůj

JNeruda.

Čeho ještě potřebí do mého pokoje, prosím aby se učinilo. Ostatek učiním po svém příchodu.

19. [témuž.]

Iskanderun, v zálivě syrském, 15. června

Lvíčku.

Píšu Ti ze znamenité příčiny, mám totiž dlouhou chvíli. Jedem nyní ruskou lodí (francouzských, Lloydových a tureckých zkusili jsme již dřív) a sice nepřímým spojením na Jafu, odkudž půjde cesta do Jerusalema. Ty ale nevíš, co je to: nepřímé spojení na př. tedy ze Smyrny do Jafy. To je – v Mersině dvanáct hodin stát, v Alexandretě deto, v Ladakii detto, a t. d. A předce ještě líp, než jet přímým spojením až na Alexandrii, odkudž bychom musili teprv na Port Said a odtud teprv zas na Jafu zpět.

Právě dnes, nyní, sedíme v Alexandretě, místě to pro levantský obchod nesmírně prý důležitém. Kolem do kola hory, na nichž není vidět pranic, na břehu byt pášete, tři konsuláty, dvě hromady uhlí, takto opět pranic, na moři tři rybářské šinakle a opět dost. Milion za nějaký soukromý domeček, deset za vesničku! Když chce člověk do svatého města, ať zkouší. Naši ruští a turečtí spolupoutníci také na palubě nahoře zkoušejí, dlouhou chvílí jeden druhému vybírá vši a hází nám je pod nohy.

Posud byla cesta velmi pěkná, ač je při našem poměrném spěchu a panujícím zde vedru mně přímo nemožno z cesty něco do časopisu psát. Bělehrad a Bukarešt byly velezajímavý, Cařihrad porazili moji takto nepřekonatelnou blaseovanost a štěstí ještě, že srdečně fádní Athény ji zase napravily. Co dál, to se neví. Teď tedy na Jerusalem, pak na Suez, Cairo, Alexandrii, a snadně možno že přes celou Itálii zpět. Na všechen spůsob přivezu Tvé zbožné ženušce nějaký růženec, nějakou modlitbičku a něco nejpravějšího marianského z Jerusalema a Říma zpět s sebou. Pozdravuj mně ji i ostatní své milé, také Márinku, chodili k Vám.

Aby se Ti ale příliš po mně nestýskalo, obdržuješ v příloze poukázku na Švertáska, kterou abys u společnosti se Smetanou a kýmkoli chceš (Kittel myslí, že jsi také se Starým dobrý přítel) v krev a mlíko obrátil, srdečně Tobě přejem. Dostaneš na ni šest lahví šampaňského a lahůdky – jakž už uvidíš. Nečekej zbytečně s tím na pozdější snad dobu, poněvadž na tomtéž lístku má Švertásek aviso, aby jinam ještě v pravý čas dodal věci mu nakázané. Kittel Tě při tom srdečně pozdravuje a těší se na to, že vrátiv se do Prahy blíž se s Tebou seznámí.

Tedy servus!

Jneruda.

Pardon! Později ujednáno, aby nebyla poukázka komplikována. Tedy zde je jen pro Tebe!

TYPOGRAF DANIEL SLUNÍČKO

20.

Ctěný pane Sluníčko!

První věc: Za toho hocha učedníka Přibyla zaplatím pětku sám. Nestrhujte mu tedy ničeho s platu.

Druhá věc: Pan Žalud z Hořovic zaslal mně před nějakým časem svazek rukopisní, jenž pochází z pozůstalosti nebožtíka Labora. Svazek ten obsahuje dopisy mužů ze sklonku minulého a z první polovice nynějšího věku. Jsou mezi nimi věci pro autografní sbírku velmi zajímavé. Psal jsem panu Žaludovi, aby daroval celou sbírku Besedě Umělecké, dřív ale aby ji zapůjčil výstavě typografické. Dnes přijel a přivezl celou sbírku, velkých pět svazků, abych s ní naložil dle toho. Navštivte mne, pane Sluníčko, abychom se smluvili. Jsem odpůldne od 2-6 vždy doma, také v neděli od 2-5.

S úctou Váš

JNda.

26/3 1877.

21.

Ctěný pane!

Odevzdávám Vám zde pátý svazek svých feuilletonů; buďte mu zase laskavým pěstounem.

Váš

J. Neruda

17/4 1879.

22.

Milý příteli!

Prosím, račte mi laskavě obstarat širokou pěknou trikoloru slovanskou (tři stuhy) na pohřební věnec. Ale věc spěchá, věnec půjde do Vídně – tedy hned dnes. Nemohu se hnout sám, proto prosím Vás. Rozumí se, že ihned výdaj zapravím. Na bílou stuhu nápis zlatem: Otcovskému příteli. – J. N.

Váš nejoddanější

Neruda.

23/3 82.

23.

Ctěný příteli!

Ještě jsem se nepoděkoval Vám za vzácnou ochotu, s jakou Jste obstaral tisk „Slezské“ písně. Ovšem nemohu dík odkládat až na osobní schůzi s Vámi – neviděl’ jsem Vás již věčnost – a proto děkuju tedy zde písemně.

Však se Slezští sami také poděkují.

Přijměte srdečný můj pozdrav!

Vždy k službám ochotný

Neruda.

8/6 85.

P. S. Ještě něco! Marně se sháním po slušném exempláři třetího svazku svých feuilletonů – „Žerty, hravé a dravé!“ Potřebuju ho nutně pro někoho, na němž mně velice záleží. Nemohl byste mně z archivu tiskárního předce darovat nějaký?

Vladislavská třída, 14.

24.

Ctěný příteli!

Když ne první, umínil jsem si, že budu gratulant poslední, nejposlednější Nu – teď už nepřijde tedy snad nikdo po mně!

Měl jsem srdečnou radost, čta o jubileu Vašem. Byl jsem svědkem, že vždy Jste pracoval poctivě a s láskou ku zdaru českých podniků literárních, máte Své zásluhy zcela nepopiratelné. Buďte ještě po mnohá a mnohá leta činným!

Pac a pussu!

Váš upřímný

Neruda.

13/8 87.

25.

Ctěný příteli!

Tak jdu zase co „protektor“. Po druhé stran téhož muže: sazeče, který z venkova rád by do Prahy. Poprvé, bylť snad rok teprvé po vyučení, řekl Jste, že máte ovšem sami vyučenců dosti a ti že – přirozeno – jsou v první řadě. Teď snad by se skutečně hodil, ač máteli arci místo. Je tedy už zkušený a praví se mi, že je „přední silou“ Janského v Sušici.

Do Prahy on by rád: a) k vůli Praze; b) k vůli nabytí další zkušenosti; c) k vůli provdané zde sestře (švakrové mé hospodyně – odkudž můj interes).

Inu tedy nevím! Prosím za něho a čekám na laskavou, snad že příznivou zprávu.

Se srdečným pozdravem

Váš

Neruda.

19/3 90.

ANNIČKA TICHÁ

26.

Anynko milá!

Chtěl jsem a zapomněl jsem Tě požádat, abys, dokud nejsi zcela zdráva, zaručila se mi, že obvyklý krok svůj trochu zmírníš a projdeš se vždy jen pomalu. Víš, pražský vzduch a pražská voda bývají s jara nebezpečny, a já bych rád, aby Tvůj pobyt v Praze byl co možná šťasten, nezkalen.

Posílám Vilmě lahev červeného a Tobě a Rezince lahev malaga. Ob den tak před obědem trochu, ovšem míň než jiného vína.

Slyším, že odpůldne se půjdeš pobavit k paní Militké. Budeli Ti libo, přijď pak na večeři ke Knoblochovi. Mají dnes „kůzlí pečeni“ – ráda? Doprovodil bych Tě pak hned po večeři domů.

Tvůj

JNeruda.

27.

Anničko milá!

Ti tam s Tebou zacházejí! Do angreštu Tě nechají padat, mouchám dovolujou, aby Tě popíchaly! Copak nemohou dát trochu na Tebe pozor? Kdybych to byl věděl, byl bych do Březí poslal několik lidí napřed, aby alespoň mouchy vyhnali ven.

O svých nehodách nepíšeš mně ničeho. Patrně nechceš, abych si Tě myslil romanticky v stinný angrešt uloženu nebo s naběhlou tváří. Za to mně referovaly dnes paní Lvovská a Teréza, co píšeš. Apropos paní Lvovské! Píšeš: „Podivil bys se, kdybys všecko věděl.“ – Co je to „všecko“? Snad by bylo dobře, abych věděl všecko, a nemůže předc být nic, co bys mi říci nemohla.

Do Paříže snad nepojedu. Odkládám, odkládám, snad se mi poštěstí, že nemilou tu práci odložím. Věděl bych ale sám rád jistotu, mateť mne možnost delší a právě této cesty v rozpočtu literních úmyslů mých.

Až přijedu do Březí, víš, že budu zcela „k Tvým službám“. Vždyť jsem slíbil příjezd Tobě a k vůli jinému tam tedy nepojedu.

Pozdní příchod kněh mne mrzí. Domníval jsem se, že jsem zařídil všechno přímo vzorně a tu máš, pojednou se plíží něco tak mizerně, jak jsem nenavykl.

Vyřizuj moje pozdravy vždy, když Ti píšu, třeba bych jich nepřipsal; rozumějíť se samy sebou.

Líbám Tě Tvůj

upřímný

JNda.

V Praze, 16/6 78.

28.

Anničko milá!

Nepsal jsem Ti v skutku už dlouho. Byl jsem churav – nervósně rozčilen. Jsem ještě trochu a bojím se návratu té rozčilenosti, která se u mne dostaví při příležitosti nejmenší. Jsem poněkud unaven, už jsem si po několik let pořádně neodpočinul, to je to. Kéž mohu letos zapadnout do ciziny aspoň na 2 měsíce, to by mne sotavilo. V český venkov už nemám důvěry – ještě se mi nepodařilo zde nikdy řádné sotavení. –

A Ty máš tedy starosti. Věřím. A radím: čiň se, přičiň se, a pak – uvidíš. Budešli hotova s přípravou zcela, uděláš zkoušku; nebudeš-li, neuděláš letos zkoušku, až napřesrok – co na tom!

Snad máš v skutku na přípravu čas krátký. Proto jsem se byl také zmínil o těch dlouhých Vánočních feriích. Snad Ti ale stačí dobře, já toho neznám.

Co se týče té žádosti, ta je zcela jednoduchá. Nadpis víš, je také v té notici „N. L.“ obsažen, a k tomu se přidá „Slavný“. Pak: A. T. v úctě žádá, aby byla připuštěna atd. K účeli tomu přikládá zejmena vysvědčení následující… Na konec v úctě podepsaná žádá, aby jí laskavá zpráva byla dána (adressa) a připojuje k tomu cíli poštovní známku 15krejcarovou.

Dobře bys učinila, kdybys psala profesoru Antonínu Votrubovi (přímo [na ústav], ne mně, abych atd.). Míním, abys mu psala list jakýs děkovací: za radu posavadní, za zaslané mnou přednášky – a k tomu prosbu za laskavou podporu další. Ale musila bys psát hned.

Já teď zkouším něco nového. Jídlo z hostinců už se mně zošklivilo tak, že jsem skoro už nic nejeď. Vařím doma. Mám službu!- - - Neboj se – vždyť ji uvidíš.

Nakoupil jsem nářadí kuchyňského za 40 zl; je toho hromádka. Postel, slamník, peřinu do kuchyně. Už mne to stojí aspoň osmdesát zlatých, a dnes jsem poprvé obědval doma. To bylo přemýšlení, co na první oběd.

Resultát (po nejzralejší úvaze, po vzpomínkách na mládí, atd.): škubánky.

A byly mizerný. Mám totiž také nový sporák. Ten je nově natřen. A když v něm hoří, povstává hanebný smrad, který se táhne do másla.

Jsem žádostiv na pokračování!

Teď to můžeš psát domů, že mám svou „domácnost“. A teď mi také od Vás do té domácnosti, když mají něco vhodného, co by za tu dalekou zásilku stálo, mohou leccos poslat. Řekni jim to, abych já jim to nepsal. Neboť nemám takto, co bych jim psal.

Srdečný pozdrav.

Tvůj

JNeruda

1/2 81

29.

Anničko milá!

Tak si v myšlénkách polož hlavu jako na má prsa. Hladím Tě po vláscích a povídám: Již jednou jsi se mne ptala v záležitosti podobné. Tenkráte bylo mou povinností zrazovat – kam také by byla vedla známost téměř studentská!

Nyní je mou povinností, domnívám se, opak. Když Ti, nemající jmění, nabízí ruky muž řádný, zajisté Tě miluje. Než muž podobný krok učiní, potřebí citu silného, a tak upřímné nabídnutí zasluhuje pak upřímnou odpověď a myslím že nikoli chladnou. Jsi děvče povahy poctivé, jemného citu, zralého rozumu, dovedeš brzy poznat a vycítit a vážit si dobrých stránek svého muže – již v tom budeš šťastna a muže budeš milovat. – Rozhodni se co možná brzy.

Je to mé mínění upřímné. Já Ti vždy budu přát štěstí v kruhu novém, budu vždy Tvým přítelem.

Srdečný pozdrav!

Neruda

29/1 82

30.

Milá Anničko!

Jsem v Praze; vybavil jsem se z Eichwaldských plísní. Ale není mi dosud dobře. Především se nedostavuje chuť k jídlu a je jí předc tak potřebí na mé posilnění se.

Odešlu Ti některé sešity. Dej mi zprávu, scházíli Ti nějaký sešit „Národního Divadla“.

Rodičům srdečný pozdrav. Děti trochu sulíbej.

Cele Tvůj

Neruda

5/9 82

31.

Milý Prášku!

Srdečně Vám děkuju za rychlou Vaší zprávu. Toť Jste nějak pilni a šťastni – nu dej Vám pánbůh také v jiném štěstí, abyste tu milou drobotinu svoji mohli si vychovat dle přání.

Škoda, že jsem tak churav, tak utýrán; každý můj slib je teďjen bublinou – sic bych Vám tak z duše rád slíbil, že kdykoli budete toho pro své děti potřebovat, máte ve mně vždy oporu svoji.

Annička, doufám, také nadál zdráva. Ta je asi šťastna. Znám její šlechetné srdce a její hluboký cit – mohu si myslit, jak jí jest. –

Jsem napořád churav, tak či onak; nemohl jsem Vám ani hned odepsat. Přijměte pro Sebe a všecky Své nejsrdečnější pozdravy moje.

Váš

Neruda

27/1 86

32.

Anničko milá!

Není mi volno, ale psát Ti arci chci, abys věděla, že na Tebe myslím a že Tě mám rád.

Buď zdráva, buď šťastna! V muži i dětech svých. Kdykoli o nich slyším, mám radost. A zrovna teď slyším – z dopisu Terézina – že Vilmina Ella je Lidunce Tvé podobna „ale náramně“. Aspoň si je mohu obě snadněj myslet.

Srdečný pozdrav Vojtovi a Tobě.

Váš

Neruda

25/7 86

33.

Anničko milá!

Vítám Tě tedy těmito řádky ve Tvém novém sídle! Dej Vám tu pánbůh spokojenosti – ostatek přijde! –

Lítuju, že Jsi se nepodívala do Prahy. Abych Tě zase viděl a abys se tu poradila s lékaři, když již máš po tom touhu. Mluvil jsem již s drem Thomayerem, nevěda ovšem, v jaké vlastně záležitosti sobě rady přeješ; urovnal bych Ti ale, to se rozumí, cestu i k jiným. Nu až budeš tedy moci. Jedná se jen asi o to, kdo by zůstal u dětí, viď? Však se to nějak udělá snad později. Kdyby Ti překáželo vydání cestovné, řekni, něčím Ti bohdá přispěju. Vždyť se nemusíš ostýchat!

Z těch „společenských poměrů“ nedělej sobě pranic. Morava je bohužel ještě velice rozervána. Lid málo uvědomělý, lhostejný, ba ještě hůře. Žijte pro sebe, žijte správně a žijte ideálům, které máte ve svých prsou.

Vojtěcha srdečně pozdravuj a děti mi zlíbej! Snad se přece dožiju, abych je poznal. Kdybych byl zdráv, navštívil bych Vás jednou sám; takhle arci věc už nemožná!

Časopisy dnes obstarám.

Jsem cele Tvůj

Neruda

9/5 87

34.

Anničko milá!

Ještě jsem Ti dlužen díky za zásilku Tvoji. Med je výborný, a je ho pro dlouhánskou dobu. Tyhle dny zašlu dle Tvého přání krabici zpět; ale v koši, aby jí nerozmáčkli – dovedouť ublížit i medem naplněné. Srdečné tedy díky!

Jsem potěšen Tvými zprávami. Jen když máš muže a když máš děti zdrávy: to posiluje také Tebe. Snad ty děti předce dosti brzy uvidím – přál bych jim arci na světě všemožného dobra. Jako oběma Vám rodičům.

Mně ten vratký podzim neslouží. Jsem samá rýma, kašel a jiná neřest; zápasím, jak mohu. Ještě zaplať pánbůh, že mohu pracovat alespoň, čeho tak nejnutněji třeba!

Z VI. B. jdou různé zprávy; zajímá mě však jenom, co dětí se týče. Rodiče mi tím činem tuze ublížili. Jsem přesvědčen, že také svému dítěti. Zprávy o školách něm. na českém jihu jsou podivné, vytloukají tam divně z nich národní přesvědčení, kazí charakter. Dítě by se bylo naučilo německy taky jinak, zvláště u matky Gabriely!

Ale nechrne toho už, nenapravíme!

Líbám Tě v duchu, Tebe, muže a děti!

Tvůj

Neruda

20/10 89

35.

Anninko milá!

Tak už se nemrač, že nepíšu – už jsem tu! Vždyť jsem s tíží mohl Tvému tatínkovi napsat dvě řádky k svátku!

Letošek mě ukrutně dře! Musím procházky, pro mne tak důležité, zrovna krást, a ob den zmoknu a krčím se v průjezdech, v průvanu, před lijáky – už jsem tuze, tuze mrzut.

Ty také běduješ. Jen když Jste alespoň zdrávi! Je Vojtěch spokojen? = totiž: „spokojen“ v plném slova smyslu ovšem asi není, ale máli stav alespoň snesitelný!? Přál bych Vám od srdce, abyste ku Své domácí lásce měli také dostatečného domácího blahobytu.

Nezadivil jsem se, když Jsi psala, že letos nemůžeš zaletět si k rodičům a ke mně; vždyť musíš věru asi hospodařit: děti budou už už požadovat větších výdajů – a budoucnost žádá si také nějakých záloh! Tu pak pomalu s nápady, hovícími pouhému, pro Tebe dnes vedlejšímu citu! –

Včera mě překvapila – Mařenka. Přišla s Haufovými, zdržela se čtvrt hodinky, a dnes ráno jela s tetou Emilií do Slezska. Rozplakala se u mne: on se bohužel u mne rozpláče mnohý, kdo mne znal za mého zdraví. Bohužel!

Tak přijmi moje srdečné pozdravení, pro Sebe, pro Vojtu, pro děti.

Jsem Tvůj

Neruda

29/6 90

Píšeš, že T. se svým mužem mluví jen německy – a ona píše, že mluví česky! Nechám ji: v takových věcech, týkajících se vnitřního, poctivého citu, nejsou domluvy beztoho nic platny!

ČESKÝ HERECKÝ DOROST

36. [Ervínu Špindlerovi.]

Můj milý!

Tak tedy jsem mluvil s Kolárem. Má právě přímé, naléhavé vyzvání, aby mladou, nadanou, hezkou herečku opatřil pro divadlo naše, a hledá ji. Jeho řeč tedy je: Neli Malá, bude, nebo může učit Hynková. Učí, pravil, dobře. Byť sama nedovedla vše ukázat, dovede upozornit na vše, na dobré i ne dobré. Ale hlavní věc je: vystoupit raději dřív než později, u mladé herečky je škoda každé promeškané hodiny (již proto, že se jedná o „mladou herečku“). Může vystoupit slečna Jirsákova, kdy chce, raději hned. Na všechen spůsob ale má se hned učinit to, co jsem já Ti v rozmluvě navrhl již sám co nejpraktičtější. Ať si vybere dvě scény z kteréhokoli jí známého kusu a z oblíbené jí úlohy, jednu klidnou (pro posouzení deklamace klidné), druhou afektnější (pro posouzení citového akcentu), a bude hned ve zcela přátelském pro ni kruhu na jevišti zkouška. Buď se slečna vyléčí z klamu, třeba osudného, nebo získáme sílu pro divadlo své. V případu tomto bude hrát ihned – o slušné engagement bych se staral. Také pak by mohla, ať už tedy u Malé (s níž ještě promluvím) nebo u Hynkové, učit se dále soukromě. Avšak především potřebí rozhodnutí co nejrychlejšího. Neznám poměry slečniny. Snad může do Prahy ihned, což bylo by nejlíp. Ke mně ať se pak dostaví okamžitě.

(Konviktská ulice, č. 28, od 11-12 dopoledne, od 2-5 odpůldne). Tedy předně: rychle jednat a to je teď Tvoje starost. Očekávám odpověď hned.

A pak Ti tedy posílám zde ty verše. Dej třeba obě ty hříčky najednou. Pak ale pod tytulem:

Dvě povídky malostranské

I.

„U tří lilií".

II.

Legenda z Kamenného mostu.

Podotýkám ještě jednou, že aliney spisovatel, jak se právě z bezpečného pramene dovídám, dělá vždy s rozmyslem, že tedy není lze dělat ani o jediný odstavec víc.

Se srdečným pozdravem Tvůj

J Neruda.

Čísla, kde budou otisky, pošleš mně laskavě 3 exempláry, pod adresou na první stránce udanou (X*).

Místo „čert" mohlo by se konečně dát „ďas" – ale radš ne, bylo by škoda!

* Znamená X obálku.

37. [témuž.]

Můj milý!

Teď mně teprv děláš nějak strach. Přiučovat se na př. pomocí Hynkové – no dobře! Nečeská deklamace – učitel češtiny. Příliš vysoký tón – učitel zpěvu. Toť pomalu bude celá universita! Uvidíme ostatně. Na všechen spůsob neopomeň důrazně jí opakovat, že je to zkouška. Jak již

řečeno, buď zničení klamu, buď resultát k oboustranné spokojenosti. Nad cností bdít nebudu, nejsem přítel cnosti. Upřímně řečeno, já mám ty méně cnostné radš.

Udělej tedy:

– mladý, dvacetileté as hoše –

mně je to ukrutně jedno!

Se srdečným pozdravem

Tvůj

JNda

38. [témuž.]

Můj milý!

Konečně odpovídám na Tvůj přátelský list. Píšu k vůli Tobě, ne kvůli mně. Co se mne týče, já sobě žádných zvláštních illusí nečinil, ač – upřímně řečeno – také jsem zrovna nemyslil, že je právě tak, jak sděluješ. Svedlo mne k tomu mylnému náhledu, co kdysi řekl August, totiž že není lze dostat feuilletonů pro list, „ač by je rád platil“. Jak vidím, nemá s tím placením nic co dělat a porozuměl jsem mu nějak chybně. To neškodí! Vymiňuju sobě v listech Tvých místo, a byť ne pravidelně, najisto budu alespoň ob čas přispívat. O té pravidelnosti bychom se případně smluvili.

Ale nejsem tomu rád, že jsem mimovolně vyvolal pochybnosti Tvé. Při plném stole nesedíme, to je arci pravda a je to známo. Všeobecný krach musí se tknout do jisté míry i nás, kteří bychom nebyli měli ani tenkrát ničeho z toho, kdyby byl opak krachu. Avšak o existenci – počítám na usedlost a jazyk našeho čtenářstva – není se co bát. Zajisté alespoň tak brzy ne; doufám, že nikdy. Jen o trochu chudší existenci může se jednat a ta tedy již nastala. A proto mé pochopitelné ohlížení se po výdělečku. Že není při tom nalehavo, posoudíš z toho, že jsem

právě odmíť nabídnuté mi dramaturgství, ač tedy nese ročně as osm set. Jak pravím, lituju, že jsem vzbudil Tvou obavu. Její dosah je, jak vidím, velký, a je mylný. Tolik pro Tebe.

Jirsákova bude mít tyto dny zkoušku. Ještě nevím kdy, Wirsing churaví. Doufám, že slečinka obstojí.

Se srdečným pozdravem Tvůj

JNeruda.

39. [témuž.]

Můj milý!

Nevím věru ještě, kdy bys měl přijít a mášli přijít vůbec na zkoušku. Abys rozuměl! Mně se jedná o to, aby se věc nepřekvapila. Mám důvodnou obavu, že by předčasnou zkouškou před Wirsingem mohlo se mnoho zkazit. Proto jsem umluvil s Hynkovou – která talent slečnin stvrzuje – na dnešek jakýsi druh zkoušky: v prázdném divadle odpůldne, kde Jirsákova sehrála as dvě různé scény. Vzal jsem Kolára s sebou. Na mne ji Hynková připravila, ač to bylo proti úmluvě (měl jsem poslouchat neviděn); Kolár ale zvýšil thréma. Strachem precipitovala. Také Kolárův úsudek zní, že zde jistý talent je. Ale vše je v začátcích. Musí se ještě pilně do zkoušky učit. Přenahluje deklamaci. Nemá okrouhlých pohybů, jež musí teprv jiným odkoukat. To nevadí – ale musí se jednat opatrně. Budu věc protahovat, až bude jakás garancie jistoty. Může se tak tím spíše stát, že Bittnerová je zase zdráva a „první vystoupení“ tedy nespěchá.

Hynková praví, že u ní daleko líp ty scény hrála Jirsákova než dnes před námi. Talent jsem konstatoval také já, ale thréma zkazilo mnoho. Kdybys přišel, bylo by ještě větší. Již na Wirsinga musíme ji dobře připravit.

Doufám, že s opatrností věc se nějak povede; hlavní věc: získání času. Uznášli za dobré, dej slečniným rodičům v tom smyslu krátkou zprávu.

Se srdečným pozdravem

Tvůj

JNda.

40. [témuž.]

Můj milý!

Dnes vystoupla Jirsákova na zkoušku (obecenstvo: Wirsing, Kolár, já) a obstála. Wirsingovi se rozhodně líbila. Avšak prozatím se musí vyhýbat velkým úlohám dramatickým, přirozeně zní tón její spíš v úloze veselé. Dostane zítra úlohu takovou v novém kuse „Biegen oder brechen“ (proto v novém, aby nezápolila se žádnou vzpomínkou) a v úloze té vystoupí.

Hned teď nechtěl jsem na Wirsinga nátlak činit stran nějakého engagementu. Líp bude rozhodně až po vystoupení prvním. Piš mně něco o její hmotných poměrech, můželi ještě čekat, můželi si dál platit hodiny, atd.

Se srdečným pozdravem

Tvůj

JNda

Považuju svou úlohu za skončenu; salutuju a odstupuju!

41. [Fr. Ad. Šubertovi.]

Velectěný příteli!

Dovoluji sobě upoutati Vaši pozornost na mladistvého bassistu p. Kučeru, synovce našeho Adolfa Heyduka, a odporučiti ho Vaší všemocné přízni, činím tak v přesvědčení, že sloužím tím v pravdě zároveň ústavu, jemuž vévodíte. Slyšímť o K., že je to materiál přímo vzácný a talent při tom skutečný.

Bližšího ovšem nemohu a nepotřebuju dodávat já, vždyť to učiní a snad již plně učinil přítel Ad. Čech.

Mně jen zbývá, abych připojil srdečný a upřímný pozdrav.

Váš oddaný

Neruda

12/5 87

SPOLEK ČESKÝCH ŽURNALISTŮ

42. [Antonínu Dvořákovi.]

Vysoce ctěný!

Už jsem tu zase s prosbou. Přišel bych osobně, ale moje choroba, snad Vám známá, nedovoluje mi, abych si dopřál rozkoše dvoupatrových schodů.

Co dělat! Svatojánskou akademii náš Spolek českých žurnalistů musí mít, ta akademie musí být slavna, jak pak by ale mohla být slavna, kdyby na programu scházel Dvořák! A já jsem starosta a musím se o to starat.

Tedy prosba ve jménu výboru žurnalistického spolku: Prosíme, dejte nám zase nějakou novou skladbu svou. Snad zase něco orchestrálního (myslím totiž, že akademie r. 1881 provede Rozkošného vokální skladbu „Lumír“, již vloni pro nás chystanou).

A nehněvejte se, naléhámli a žádámli dále, abyste sobě neobtěžoval uvědomiti nás o vítaném slibu svém hodně brzy a zároveň sděliti nám, kdy smíme přihlásiti se stran kroků dalších.

Je již čas, abychom vepluli do vod přípravních.

Se srdečným pozdravem Vám i velectěné choti Vaší jsem oddaný a vždy k službám ochotný

Jan Neruda.

(Konviktská ulice, 28.)

13/12 80.

43. [Fr. Ad. Šubertovi.]

Milý příteli!

Že jsem znovu ochuravěl, snad víte. To ale přesahuje už mé síly, i finanční – šestá nemoc za 2 léta a teď ta poslední v drahé cizině. A proto myslím, že by bylo teď na čase, proti čemuž jsem se až zbytečně dlouho bránil, aby Spolek náš žurnalistický totiž mi přispěl. Buďte tak hodný, zařiďte to.* A učiňte laskavě mezi sebou, abych nemusil příští měsíc atd. znovu výslovně se přihlašovat; vždyť se rozumí samo sebou, že ihned řeknu, jakmile nejtužší mrak zase se zatáhne. Na 2 měsíce na př. najednou dostat, šlo by předc také? Učiňte, co lze, a potěšte mne krátkou také zprávou. Píšu Vám na loži.

Srdečný pozdrav!

Váš

Neruda.

Eichwald (u Teplic), „Theresienbad“.

* Co možná rychle, ano?

44. [témuž.]

Milý příteli!

To víte beztoho, že jsem Vám za dosavadní, rozhodně delikátní obstarání mé záležitosti vděčen a nešířím tedy slov. Dnes došlo ještě 80 zl. od Brichty, jež mu na korespondenčním lístku kvituju.

Nebyl bych věru ještě těch peněz přijal, kdyby nebylo té nemoci zas nové. Neměl jsem toho dosud potřebí a dobře jsem vycházel, maje stálou svou gáži a leckdy ještě nějakou mimořádnou pomoc jak z redakce tak odjinud – ale teď se výdaje zvrcholily. Nu, nemluvme o tom, vím, že mne znáte.

Jsem Váš cele oddaný

Neruda.

JOSEF LEV A JEHO RODINA

45.

Milý Lve!

Malý pokojík – o je! o je! o je! – A nářadí dát do druhého pokoje – Na mne jdou smrtelné úzkosti!

To jsem žádostiv, jakou příčinu měli pro výpověď; to musí nějak bučet!

Že Sosinka neřekla, abych Ti přivezl něco k jídlu, že žroutská slova ta diktovala jen vlastní mlsná huba Tvoje, na to vezmu hostii. Kozí syreček bych Ti mohl přivézt – nechceš?

Který den přijedu, nevím. Mně se tu ukrutně líbí – nic nedělat, dobře se mít, s nikým se nezlobit, považ si! Bude mně věru líto, až začnu skládat věci.

Srdečně Tebe a Tvé, především štíhlou Sosinku pozdravuje jsem Tvůj

JNda

46. [Josefu Lvovi.]

Můj milý!

Slyším od Tvé choti, že radíš, abych nebyl vyrušován, že zdraví mé tomu nepřipouští.

Zcela do opravdy: mám Tě za ten jemnocit, možnoli, teď ještě radši.

Je pravda, že teď má na mne téměř vše dojem neblahý, ihned hluboký, sebe menší rozechvění příjemné či nepříjemné cítím na nemoci své. Ale rovněž je pravda, že Jsi Ty mně – však víš, že Jsi mně Ty a Sladkovský byli přátelé vždy nejmilejší.

Cítil jsem teď tak nějak potřebu, abych Ti to zase řekl. Nesměj se tomu, myslím to opravdově.

Však doufám, že bude mi popřáno to dokázat brzy, a že budu brzy snad alespoň tak zdráv, bych mohl ústně stvrdit psané.

Cele Tvůj

Neruda

15/1 82

Teď jsem psal také Tvé choti.

47. [Paní Marii Lvové.]

Co na tom: čtyřicátý rok,

když bujarý Váš ještě krok;

co na tom: čtyrkrát deset let,

když tváře ještě jako květ!

A proto ret můj přání skládá:

Vy buďte vždycky „paní mladá“,

ať čas už jak chce utíká;

a pozdravte mi Pepíka!

Bývalý podruh.

1885

48. [téže.]

Jan Neruda přeje štěstí své velectěné přítelkyni a přísné „paní domácí“. Zdráva a zdrávi!

15/8 87

49. [Josefu Lvovi.]

Můj milý!

Zde verše, jež mně by se zdály dobry. Chcešli je, dej je zřetelně opsat ingoustem (dvouveršně i čtyrveršně, aby kameník mohl vybrat dle šíře) a pošli mi je po Tóně, abych viděl, jsouli opsány správně. Nechcešli jich, napíšu jiné.

Tvůj

Neruda

14/5 88

Musili byste vždycky hledět, aby byly na hrobě nějaké macošky.

50. [Fr. Ad. Šubertovi.]

Velectěný příteli!

Ajdu tedy zase jednou se snažnou prosbou! Jedná se o věc, vlastně tedy o osobu, na které mně upřímně záleží, a prosím, abyste slovům mým věnoval pozornost přátelskou.

Jedná se o sl. Lidušku Lvovu. Jak Vám známo, změnily se za poslední doby u Lva poměry rodinné, a výsledkem té změny je dnes, že obě děvčata jsou již mimo otcovský dům. Mají nějakou podporu od otce, musí se ale hlavně samy o sebe starat. Mladší, Antonie, slabá a churavá, nemůže, starší, Liduška, může. Učila, a také skutečně naučila se u otce dobře zpívat (zvláště pro obor soubretní, koloraturní a t. p.), má pěkný hlas, hezkou tvář, živou letoru, a po herecké stránce sdokonaluje se u p. Ortové. Zkrátka: najisto slušná akvisice, slušnější než asi mnohá jiná začátečnice, a při tom požadavků skromných: prosí jen zatím o zaměstnání v úložkách malých – kdyby tomu chtěla náhoda, postoupila by zajisté brzy i v úložkách přednějších, větších. A já tedy prosím s ní. Věc je nalehava. A děvče, neznajíc mnoho německy, je poukázáno na divadlo české!

Vím, že taková věc, i když jedná se o menší jen obor, neníli náhoda okamžitě příznivá, mívá svou obtíž. Avšak jsem přesvědčen, že by Národní divadlo mělo na Lidušce výbornou, a také věrnou záložní sílu. Vím také, že někdy tarasí cestu nepřízeň těch oněch osob. Avšak o tomto thematu nechci mluvit; znáte je líp než já, a nakonec – vždyť musí se stát, o čem usnesete se již jedině Vy, sám! Kdyby byla nějaká závora a já bych ji mohl poodstranit, zajisté byste mne přátelsky upozornil.

Záleží mně na zdaru Lvovy rodiny a proto přicházím k Vám se svou žádostí stran Lidušky ochotně hned sám, jakkoli vím, že by nalezla co kmotřenka přítele Julia Grégra, přímluvců rozhodně platnějších. U Vás ovšem je hlavním přímluvčím zdar svěřeného Vám velkého ústavu; ale – jak již řečeno – jsem přesvědčen, že také ústav ten nabude akvisice veskrz platné.

Končím, abych délkou neobtěžoval. Kladu dolej nynější adressu Liduščinu, pro případ, že by nepředvídanou šťastnou náhodou chtěl Jste s ní ihned snad promluvit; avšak jsem ovšem v každém případu a vždy Vám prostředkovatelem co nejochotnějším.

Ještě jednou prosím: alespoň nějaké místo malé!

Váš upřímně oddaný, velikým již dluhem zapsaný

Jan Neruda

Vladisl. ul. 14.

3/12 90.

(Liduška Lvova. U pana Floriana Schwarze. Ječná ulice, 24.)

RUDOLF POKORNÝ

51.

Velectěný pane!

Projevujete podrobným svým sdělením jistý ohled k osobě mé, jejž uznati musím. – Případ to nemilý, o němž naděláli se co možná málo hluku, ano žádný, bude nejlíp pro obě strany. Avšak nechci radit, není mi osobně nic do věci té. Jenom žádám proto, abyste na žádný způsob, pakli vůbec předce věci se veřejně dotknete, osoby a jména mého do toho nezaplétal – nijak.

Předesílám slovům ještě následujícím, že Vám úplně věřím, že jste tenkráte neměl pražádného vlivu na útok „Palečka“ proti mně, jenž každého překvapil. Dáváte své slovo, a mojí povinností jest, věřiti Vašemu slovu.

Avšak prosím – právě začínáte polemiku novou? Vždyť Vás předce – aspoň po mém vědomí – nikdo zas k tomu nevyzýval! Věřte mně, že jak jsem již v minulém čísle četl to slovo „Umíráček“, byl jsem sám dojat nemile, velmi nemile! Pamatujete se, co jsem Vám oustně řekl o tom začínání polemik?

Především nevtahujte Uměleckou Besedu do polemiky žádné. Prospěch pro ni nemůže z toho vzejít žádný, jen pohroma.

Jsem přesvědčen, že souhlasíte v duchu se mnou.

V úctě oddaný

J. Neruda.

52.

Velectěný!

Překvapil jste sebe i mne, tím, že jste nečtenou věc přijal, ano i hned honoroval. Vždyť je tak snadno možno, že zásilka má nestojí za nic. Přiznám se Vám – a doufám, že mně věříte – že nemám teď pražádného úsudku ve vlastních věcech; vždyť jsem se v nich někdy mýlíval i za plného zdraví. Proto, buďte ubezpečen, bych se pranic nehoršil, kdybyste maličkosť Vám zaslanou neotiskl, naopak bych Vám byl vděčen, kdybyste věc, kterou byste uznal snad za nešťavnatou a slabou, v mém prospěchu nepoužil. Zaslal bych Vám pak něco jiného brzy, co by se snad hodilo. Hned po odeslání zdál se mně žertík ten můj již při nejmenším nezralý.

Proto posílám zatím těch deset zlatých zpět. Vždyť je času na honorování dost!

Nehněvejte se! Srdečný pozdrav!

Neruda.

53.

Můj velectěný!

Zde nějaké dvě maličkosti z „Prostých motivů“. Hodíli se, dobrá. Neli, pošlu až někdy příště. Teď věru nemám naprosto nic. –

Mysle, že se s Vámi náhodou setkám, neodpověděl jsem dosud na Váš onehdejší list. Upřímně řečeno – mně se ta věc nelíbí. Příležité, staré básně! To mohlo se stát leda při odhalení pomníku nebo podobné, zvláštní příležitosti. Teď by měl spolek jen škodu z toho. Což by nebylo líp, kdyby se pomyslilo na vydání almanachu „Hálek“, se zcela novými příspěvky, jakéhokoli obsahu? A přenechat jej nakladateli, který by spolku dal honorář? –

Začnu vydávat „Poetické besedy“. Dostanete ovšem exemplář – prosím, všimněte si prospektu na desce. A pak mně hned pište, zda byste měl Vy něco pro mne. Výpravného. Takhle historického ze Slovenska nebo moderního ze života slovenského*! Když ne hned, zda později – kdy? a jak velké?

Budu také prosit za obšírnější oznámení a snad zasdělení prospektu včásti insertní.

Srdečný pozdrav

Váš

Neruda

* Ale – bez slovníku!

54.

Milý příteli!

Tak vidíte, a předce nemohu už teď napsat ani ten článek malý do toho pamětního spisu. Jsem zchvácen a musím odpočinout na nějaký čas i od veškeré redakční práce. Omluvte mne přátelsky u Sebe i jiných!

Jan Neruda.

SLEZSKO

55. [Josefu Lvovi.]

Milý Pépi!

Zde ten text. Slezákům se líbí. Je jasný a prostý.

Tedy prosím snažně, pusť se do toho; kýžníci jsou netrpěliví. Poroučím, aby to bylo ariésní, jednoduché, tuze pěkné.

Tvůj

Neruda

3/4 85

56. [témuž.]

Můj milý!

Myslím sice, že Tóna vyřídila správně; ale píšu přede. Řekla mi, že bys snad ještě na to se podíval, to přehlíď, a proto jsem Ti to zase na chvíli zaslal, neboť: nemám ještě tisk připravený, totiž smluvený, neočekávalť jsem, že budeš tak znamenitě brzy hotov. Ale v pondělí už budem moci tisknout, v neděli nejpozději prosím tedy o rukopis.

Tisknout se to bude v několika tisících exemplářích, formát velká osmerka, první sloka s nápěvem, ostatní text pak připojený. A dovolíšli, dáme to snad také co hudební přílohu „Hum. Listů“. Jednáť se o to, aby píseň se co nejrychleji rozšířila, zpívala a o Letnicích, kdy Slezané zase přijedou do divadla, už všude známa byla.

Tedy: tuto neděli mi píseň zase pošli nebo přines. A přinesešli sám, zabruč. Ne zpívat, zbořil by se náš dům a namáhalo by Tě, ale bručet – vždyť bručíš beztoho vždycky, když Jsi u mne.

Srdečný pozdrav!

Tvůj

Neruda

9/4 85

Dej mi to laskavě – na mé outraty – ještě jednou opsat, abych mohl opis jeden poslat hned Slezanům.

57. [témuž.]

Můj milý!

Čekám na 2. opis a zatím Ti vřele děkuju za první.

Ale mýlíš se. Text je od Heyduka, ne ode mne. Což jsem Ti to neřek´?

Srdečný pozdrav!

Tvůj

Neruda

13/4 85

58. [témuž.]

Můj milý!

Slezáci už pláčou, že nemají tisk not pro muzikanty. Prosím Tě snažně, popožeň věc tu snad jednoduchou, aby byla raděj už skončena. Rozumí se, že rozepis not zaplatím. Tedy prosím.

Tóna má něco u mne; ať si to u mne vezme.

Cele Tvůj

Neruda

22/6 85

59. [Ervínu Špindlerovi.]

Můj milý!

Nechtěl bys věnovat Opavskému Museu jeden z pamětních penízů, ražených na pamět letošního táboru? A poslat jim jej přímo tam? (Adressa: „Opavský Týdenník“.)

Srdečný pozdrav!

Tvůj

Neruda

9/7 87

VALEČKOVI

60.

Vysoce ctěná!

Dávám uctivou zprávu, že je u nás v Praze dosud všechno v náležitém pořádku. Dvakráte za den dohlížím na obchod a přísně všechno examinuju, zcela jak jsem to – mně se zdá – byl slíbil.

Včera jsem vzal dohledu mému svěřeného Eduarda starš. s sebou do Saského dvora na oběd. Skoro jsem měl při tom trochu strachu: elegantní místo, mnoho dívajících se lidí – nu to víte. Ale musím říci, že mne Eduard svým chováním zcela uspokojil. Seděl spůsobně, papal, bumbal, neběhal po stolech dovádět s jinými hochy a holkami, nepřevrh‘ omáčku a ze sklenice plzeňského dovedl se už napít jednou rukou. Ku konci pak zaplatil za sebe i za mne.

Zvláště to poslední se mně na něho líbilo upřímně. Je vidět, že má talent, a možno – ač se k ničemu nezavazuju – že mu dovolím, aby za mne platil den co den, ráno, v poledne a na večer. Nadějné a talentované začátečníky podporuju velmi rád, bez ohledu na odměnu.

Snad by bylo dobře, kdybyste zasláním několika stovek jeho pilnost a chuť trochu podporovala. A přátelsky mu domluvila, aby na tak šťastně započaté dráze srdnatě vytrval. On je přede jen ještě trochu ostýchavý, pokud se dávání peněz týče.

S vědomím poctivě plněných povinností a se srdečným přáním, aby se Vám při chutných Karlovarských vodičkách co nejveseleji vedlo, znamenám se v dokonalé úctě

oddaný

J Neruda,

t. č. dohlížitel na 1/4 tuctu Eduardů.

13/8 83

61.

Milostivá paní!

Tento lístek nemá přijíti do rukou Karlíkových! Mohl by se z něho ledačeho zbytečného dovědíti, a snad naposledy na úctě poněkud ztratiti k tomu, jenž mu pomohl na světlo tohoto světa – ačkoli se chvěju neblahým tušením, že – až nadejdou leta – nebude Karlík ani o mák lepší než - -

Také by mu mohl obraz můj v mysli uvíznout co obraz žalobníka, a já nežaluju! Já jen referuju:

a) Byl jsem dnes o 12 hod. 4 min. v krámě. V tom šla kolem nějaká dáma: hezká, kulatá. Rozrazil pudl, vyrazil ven (on!) a vykřik‘: „Hrome, to je něco! Tohleto já musím vidět!“

b) Aby „to“ mohl „vidět“, šel kousek se mnou – bez klobouku! A vyprávěl: „Včera Vám byla u Choděry jedna Polka – povídám Vám: zázračná! Všechno čuprnělo! Oči jsme mohli na ní nechat!“

c) Šel jsem včera kolem „Donátů“. Před domem stál pan R. – „No, jakpak se chová…?“ – „Dobře. Chodí do kuchyně a po – – – tam ženské!“ Stydím se, vypsat to slovo „po – – – “; znělo to asi „poplá – – “… „poplácá –“ …

Péro mi vypadá z ruky. Cítím, jak trnu od hlavy k patě. Nebohá paní! Nebohé dítě! A jenom připomínám, že na této straně, v levo dole, je to místečko, o kterém jsme si řekli – víte!?

Se srdečným pozdravem Váš oddaný, upřímný

J Neruda

25/7 90

P. S. Letiny připomínají letitost; tam nemají chodit mladé ještě dámy!

Četl a zasmál se těm nápadům

Eduard.

FEUILETONY

62. [Josefu Štolbovi.]

5/10 71.

Milý pane!

Začal jsem Cařihrad svůj ve feuilletonu, nevěda také, že Vy hodláte Londýn hned k posavadnímu přivěsit. Popisovat dvě velká města ve feuilletonu vedlé sebe, snad by nešlo, musíte mně tedy již nechat přednost. Za tři neděle, myslím, že budu hotov.

Radím, abyste neustál v práci, pište, pokud dojmy jsou svěží, a zařiďte vše tak, abyste později mohl vydat co samostatnou knižečku, jak já učinil s „Pařížskými obrázky“. Nemáme ještě „Londýnských obrázků“.

Srdečný pozdrav

JNeruda.

63. [témuž.]

Můj milý!

Proč nikdy a žádné feuilletony pro „Nár. Listy“?

Napište nám nějaké, prosíme.

A zasílejte přímo redakci – pojedu snad ven.

Váš upřímně oddaný

Neruda.

29/5 82

64. [témuž.]

Velectěný příteli!

Snad mně přisuzujete také kousek víry ve věci, která mne samotného mrzí. Nerediguju posud feuilleton, jakož také posud žádného nepíšu. Jsem stále ještě rekonvalescent, pomalu se sbírající. Vaši práci jsem odevzdal Juliovi s výslovnou žádostí, aby ji uveřejnil brzy. Od té doby jsem as dvakrát na ukončení naléhal. Ale Julius má prací různých pro feuilleton prý tolik, že zapomíná. Posílám mu proto dnes opět list, přikládaje ku svému i list Váš, jejž jsem z redakce obdržel teprvé dnes. Nechodímť tam při špatném počasí, mně nepříznivém.

Slůvko „dokončení“ vytištěno, myslím, náhodou.

Jsem se srdečným pozdravem Váš

Neruda

Konviktská ulice, 28.

4/12 82

65. [J. Podlipnému.]

Vysoce ctěný!

Prosím, abyste mi po mém poslovi zároveň na lístku sdělil, mámeli nějaký pěkný český, jednoslovní terminus pro německé „Schonzeit“ (čas hájení, šetření zvěře). Odpusťte, že Vás také ještě obtěžuju feuilletonními drobnostmi svými. – A kdy vyjde první sešit pořádaných Vámi přednášek? Možno, že užiju té příležitosti, abych napsal památce Barákově ještě feuilleton, jejž jsem jí dlužen.

Váš

Neruda

9/4 81.

POETICKÉ BESEDY

66.

P. T. pán pan Ed. Valečka.

Zde.

Přenechávám Vám cyklus básní „Ballady a romance“ nadepsaný pro první sešit „Poetických besed“ a u vydání v počtu tří tisíců exemplářů za smluvenou mezi námi cenu osmdesáti zlatých.

JNeruda

11/1 82

67. [Ervínu Špindlerovi.]

Můj milý!

Poesie naše ovšem květe, ale vchází málo do lidu a nemá dost široké kruhy. Abychom jí vždy širších kruhů dobývali, chci vydávati (nákladem Valečky) „Poetické besedy“. Svazečky to či sešity v 16º, stránek asi 60-100 (třeba víc, třeba míň), oříznuté a již kartonované, také co možná laciné. Obsah hlavně epický; když lyrika, tedy moderní nebo časová.

A tu bych Tě rád měl také v tom kruhu! Nemáš nic? (mohl by býti i překlad). Nehodláš nic mít? Epiku? Lyriku? Jak se to jmenuje? Jak je to velké? Kdy bych to mohl dostat?

Tak hezky prozkoumej své ledví, sedni si a piš mi. Těším se na Tvůj list. Jakpak tak něco pro dělníky? Ale aby to censurou prošlo! Nebo ještě líp něco z českých dějin! Prosím, sděl velectěné své choti výraz mé úcty a přijmi nejsrdečnější pozdrav!

Tvůj

Neruda

Konviktská ulice, 28.

14/12 82

Podotýkám ještě, že každý spisovatel má si vyplniti sešitek celý. – Se zdravím to pořád ještě nejde.

68. [témuž.]

Můj milý!

Dodatkem ku svému listu ještě podotýkám, že by se mně náramně líbil na př. titul „Kancionál dělnický“ – jak? A dal by se dobře psát a poeticky! Je beztoho potřebí nějakého českého, jejž by mohli skutečně zpívat. Stálý akcent při tom na „českém dělníku“. Odnárodnujou se nám

tím proudem, který do nich vchází z ciziny. A látky k dělnickým zpěvům je dost, i historické, a jiné poetické.

Odpusť, že „dávám pokyn“. To víš, že mně bude od Tebe i něco jiného milo.

Cele Tvůj

Neruda

16/12 82

69. [témuž.]

Můj milý!

Psal jsem Ti dva listy stran příspěvku do mých „Poetických besed“. Obdržel’s je? Prosím jen o zprávu tu zatím.

Šťastné a veselé svátky!

Tvůj

Neruda

23/12 82

70. [témuž.]

Můj milý!

Tyto dny už dostaneš první sešit „Poetických besed“ a tedy Ti mohu už zase o nich psát.

Nabídnutí Tvé je velevítáno. Myslím, že bude obé dobré, i ty překlady i ty původní. Ale Tvoje původní výpravné mají přednost, rád bych je měl před překlady, a co možná brzy. Dle velikosti mého sešitu se neřiď, dal jsem, co jsem měl – ovšem toho není mnoho. Vyber, sestav a pošli; nebo aspoň napiš, kdy pošleš najisto.

Budeli Tvým přesvědčením, že věc podpory zasluhuje, tedy fedruj laskavě „P. b.“, seč jsi. Myslím, že bude dobra i prospěšna. –

Mou úctu velectěné Tvé choti a Tobě srdečný pozdrav!

Tvůj

Neruda.

15/1 83

71. [témuž.]

Můj milý!

Děkuji Ti za Tvůj až příliš přátelský úsudek. Prosím, dotyčný feuilleton mně pak laskavě zašli, ano?

Tvůj rukopis očekávám. Chci pak definitivně určit pořádek letošní. Posud mám samé jen sliby, žádný rukopis (vyjma Quisův), a tu se rediguje náramně těžko.

Ale divný bych byl redaktor, kdybych nemyslil na budoucnost. V té ale zaujímáš také místo zase, to se rozumí. Potřebuju náramně zpěvů historických Českých, a k takovému něčemu bych rád právě Tebe dostal. Větší, menší, jakékoli. A čím dřív tím líp; nejlíp ještě letos. Má to nesmírnou důležitost. Literatura tím nyní, kdy rozvinuje nejlepší síly své, zabočí do kolejí národu nejprospěšnějších.

Přemýšlej!

Cele Tvůj

Neruda

1/2 83

72. [Fr. Ad. Šubertovi.]

Milý pane!

Dovoluju sobě zaslati Vám 1. číslo „Poet. besed“.

Budeli Vám možno, promluvte o podniku tom.

Srdečný pozdrav!

Neruda

22/1 83

73. [témuž.]

Ctěný příteli!

Co nejupřímněji Vám děkuju za Váš feuilleton v „Pokroku“. Zajisté, že našemu podniku prospěje valně.

Jsem se srdečným pozdravem Vám oddaný a vždy k službám připravený

JNeruda

31/1 83

74. [Ant. Šnajdaufovi.]

Velectěný!

Děkuju Vám za Váš referát o mých verších. Neděkuju se za pochvalný směr jeho, o jehož oprávněnosti mně nepřísluší ani slůvkového soudu, ale za opravdovou vřelost, za přátelský tón, jenž z něho tak mocně vyznívá.

Při té příležitosti prosím Vás, abyste mne laskavě některý den navštívil. Chci promluvit s Vámi o Vašem případném spolupracovnictví s „Poetickými besedami“. Napsal bych Vám to všechno, co říci chci, ale psaní mne namáhá bohužel ještě víc než mluvení.

Sic bych Vám byl psal již dříve.

Prosím, abyste moje vyzvání nepovažoval snad za následek Vašeho referátu. Té lži bych nebyl schopen.

Srdečný pozdrav!

Neruda

Konviktská ulice, 28

11/2 83

(Nejlépe dopoledne od 10-11 hod, nebo odpůldne od 4-5.)

75. [Ed. Valečkovi.]

Velectěný!

Nemohu pro hanebné počasí ven, tedy píšu.

Dejte si laskavě zase vše připravit na rozesílání druhého sešitu. Zrovna tak všechno jako při prvním. Pošlete zase všem listům s malými přípisy. Do „Pokroku“ pánům Sokolovi a Šubertovi. Do „Nár. Listů“ pánům Grégrovi Juliovi a F. Schulzovi. Do „Květů“ ještě jeden exemplář redakční.

Na čtvrtek, kdy vyjde 2. číslo, dejte laskavě do „Nár. Listů“ a „Pokroku“, pak také hned do „Palečka“ a „Humorů“ přiložený insert. Třeba jen jednou, nebo pak zase na neděli, jak chcete. Jednou ale jistě, ač bych se snažně za neděli přimluvil.

Copak dělají pěkně vázané exempláry?

Váš

Neruda

76. [témuž.]

Velectěný!

Prosím pište hned dnes panu Karlu Legerovi („rolník a spisovatel v Kolíně“), že mu nabízíte zlatku za stranu za jeho báseň „Všední život“, při dvou tisících nákladu, a 20 exemplárů zdarma. On sice naše podmínky zná již, ale chci, abyste psal Vy.

Báseň jeho je totiž dobra. Musí ale něco přepracovat, o čemž mu píšu já, a rád bych, aby dal se s chutí a hned do práce. Přijde hned po Quisovi. –

Dále: Půjdeteli k panu Vrchlickému sám s honorářem – a bylo by dobře, kdybyste tak učinil* – požádejte ho také ihned jaksi po úmluvě se mnou co nakladatel, aby nám dal své „Selské ballady“. Požádejte ale, aby alespoň polovina nebyla vytištěna dříve a byla ponechána až nám.

Od Čecha mám už pro říjen slíbenu druhou báseň.

Váš

Neruda

5/4 83

* Je v kanceláři na české technice sekratářem. Bydlí na Karlově náměstí 33 – II. patro.

77.

P. T. pán pan

Ed. Valečka.

Zde přečtený tedy další rukopis. – Korekturu prvních dvou archů jsem ovšem nečinil, maje za to, že ji učiní pan Miřiovský; vidímť na počátku zpěvu druhého, že žádaná mnou změna ještě neučiněna.

S úctou

Neruda

23/9 85

78. (Zasláno.)

Loňského roku v dubnu vypsali jsme cenu 250 zl., jež byla věnovala nejmenovaná dáma, na nejlepší novou historickou, epickou báseň českou. Došly nás celkem básně čtyry. P. T. pánové Bohuslav Čermák a Jaroslav Vrchlický, kteří se vzácnou ochotou převzali úřad soudcovský, nepřiřkli ceny žádnému ze zaslaných těch děl.

Redakce „Poetických Besed“, podepřena další benevolencí nejmenované dámy, určila pak aspoň pro poměrně nejzávažnější a nejzajímavější z dotýčných prací odměnu jednoho sta a dvaceti pěti zl. Práce ta je nadepsána: „Sláva. Literární burleska z r. 1824.“ Spisovatel její nepoložil jméno své ani na rukopis ani do nějaké zapečetěné cedule; žádáme ho tedy, aby sobě neobtěžoval a k vůli záležitosti té – možnoli – osobně přišel k podepsanému nakladateli. – Tamtéž mohou sobě také ostatní p. t. zasílatelé vyzvednouti své rukopisy i s přiloženými hesly. –

My pak vypisujeme tímto pro „Poetické Besedy“ znovu cenu dvou set padesáti zl. na nejlepší novou, českou báseň epickou, váženou z dějin českých, aneb vůbec slovanských (a sice z dějů až do konce 18. století. Novější děje vylučujeme.) *

Obnos bude cenou poctěnému spisovateli vyplacen ihned po učiněném rozhodnutí soudcovském. Mimo to spisovatel obdrží také obvyklý honorář po vytištění básně v „Poetických Besedách“, jež sobě vymiňují právo ku prvnímu její otištění.

Rukopisy buďtež zaslány nejpozději do 15. října 1892 podepsanému nakladateli a opatřeny buď jmenem nebo heslem.

Za soudce budou dožádáni tři páni spisovatelé čeští, jichž jména uveřejníme zároveň s rozsudkem.

Za „Poetické Besedy“

Jan Neruda,

redaktor.

Eduard Valečka,

nakladatel.

* Nakl. poznamenal: Rozměr básně: Nejméně 4 archy (64 strany), nejvíce 8 archů (128 stran) „Poet. Besed“.

„HUMÓRY“

79. [Josefu Lvovi.]

Můj milý!

Následující musíš asi 14 dní podržet pro sebe, z pochopitelných příčin. Mám totiž napsat pro Humory text o Sittově – to víš, čeho a jak k tomu potřebuju. Trochu repertoir, trochu charakteristiku, a t. d. však rozumíš. Napiš mně to, prosím, totiž co víš a uznáš za dobré. Potřebuju to as do 4 dnů.

Benefici máš prý 4. dubna. Nezapomeň mně tedy na tu lóži. Musil by mně strčil nějakou dvojku nebo tak něco, postarej se tedy v čas o to, než je dostane a roznese. Takhle devítku, to je gusto!

Se srdečným pozdravem

Tvůj

JNda

80. [Fr. Ad. Šubertovi.]

Ctěný příteli!

To víte: chorobný člověk, jako já, je nervosní ve své starostlivosti o někoho, na kom mu záleží. Nu a na tom muži, tak ideálně na náš národ pohlížejícím, ovšem nám musí záležet.

Včera večer zaslal jsem Vám lístek, o němž nevím, dostalli Jste ho. Bojím se totiž, aby dopolední koncert teď, když už tolik lidí na venkově, a týden po vzrušném sv. Janu, nebyl prázdný. Myslím tedy, že by večerní představení – jednoaktovka, koncert – byl jakous garancií, když režii máte sám. Ponechám arci úsudku Vašemu vlastnímu.

Na reklamě musíme pracovat všichni dohromady. Budeli koncert v sobotu dne 23. května, bude nejlíp. * V pátek 22. vyjdou „Humory“ s Leythäuserovou podobiznou a animujícím textem.

Odpusťte, že Vás maltretuju!

Pro případ, že bych potřeboval tuto sobotu nebo neděli nějaký divadelní lístek – mohu Vás obtěžovat?

Srdečný pozdrav

Váš

Neruda.

13/5 85.

P. S. Možno, že je rozpor nějaký mezi slovy mými a Leythäuserovými; píšuť zcela bez jeho vědomí a také jsem s ním od včerejšího odpůldne nemluvil a nevím, co jste jednali. Dávám jen Vaší zkušenosti vše na uváženou, bez obdrženého k tomu mandátu.

* Snad tu bude už také slezský vlak divadelní.

JNd.

81. [J. R. Vilímkovi.]

Můj milý!

Zastav se na chvilku u mne; mám nějaký napadek zvláštní. Můžešli tedy spíš ještě dopoledne, ke dvanácté.

Tvůj

Neruda.

14/8 88

GUSTAV EIM

82.

Můj milý!

Ani nevím, proč vlastně Vám to dnes právě píšu (útok na Vás je jen zevnější pobídkou), ale chci Vám říci, proč Vás mám rád. Proto, že všechno, co politicky píšete, dýše přesvědčením a pravdou. Tím působíte na každého, i na nepřátely své, a uznání Vás nemine. Za poslední leta učinil Jste víc, než nás asi pět dohromady.

Cele Váš

Neruda

13/11 83

83.

Milý příteli!

Potěšil Jste mne vzpomínkou svojí. Děkuju Vám srdečně.

Vy užíváte prázdnin a já téměř pořád ležím. Teď mám v nohou a zádech revma, že nemohu se ani ohnout. Obtíže při sedění, chůzi, ba i ležení. Co ale dělat!

Cele Váš oddaný

Neruda

27/5 85.

DIVADELNÍK BEZ DIVADLA

84. [Fr. Ad. Šubertovi.]

Ctěný příteli!

Tak se tedy také hlásím, že jsem měl do českého divadla po dvacet let volný vstup.

Mnoho mu už neudělám, tomu volnému vstupu, ale někdy bych se tam podíval předc.

Pánbůh Vás při Vaší práci posilň; budete mít krušný kousek. Za to ale krásný, krásný cíl!

Se srdečným pozdravem

Váš

Neruda.

14/4 83

85. [témuž.]

Ctěný příteli!

Zítra tedy přibude slečna Šemberova do Prahy, na den, a já prosím opět za lístky. Bylo by možno dostat lóži? Nebo alespoň dvě křesla? Po případě rád za ně zaplatím. – Bude se prý dávat „Libuše“ –?

Prosím, možnoli, aby mi ještě dnes p. Špaček sdělil resultát a týž zítra as do 10. hod. ranní přinesl lístky.

Se srdečným pozdravem

Váš

Jan Neruda

15/9 84

86. [témuž.]

Ctěný příteli!

Velice Jste mne překvapil i potěšil vzácnou Svojí pozorností; děkuju Vám mnohokráte.

Bohužel zítra té krásné laskavosti Vaší užíti nemohu; není mi dobře. Ale ponechávám si, jakmile mně bude líp, zaprositi Vás sám pak tedy za lístek tak příhodný, bych spatřil Národní

a pokochal se „Daliborem“. Je to má nejzamilovanější česká opera a jsem vděčen příteli Čechovi, že si na rozmluvu někdejší vzpomněl.

Lóži ovšem tedy pro zítřek zasílám zase zpět; vždyť jí budete právě zítra moci dobře užíti a platila jen mé osobě, bohužel přivázané. Dávám Vám ji vlastně jen k laskavému uschování, pro den lepší.

Ještě jednou srdečné díky i srdečný pozdrav!

Oddaný Váš

Neruda

4/12 86

87. [témuž.]

Velectěný příteli!

Jsem upřímně pohnut Vaší něžnou pozorlivostí; překvapila mne i rozehřála. Bohužel nemohu se napořád ještě odvážit „extravagance“, která by mohla skončit mrzutě pro mne, velmi mrzutě!

Se srdečným díkem zasílám tedy lístek do lože zase do Vašich rukou; zajisté že jím můžete naložit stonásob.

Váš cele oddaný

Neruda

20/6 87

88. [témuž.]

15/5 89

Velectěný příteli!

Možnoli, prosím tedy snažně za lóžové lístky na dnešní a na zítřejší večer; aby pak výroční neskromnost byla dovršena, také na páteční odpoledne. Mám tu čtyry ženské – co s nimi!

Tak se nehněvejte!

Cele Váš

Jan Neruda.

89. [témuž.]

Velectěný příteli!

Děkuji srdečně za Vaši vzácnou, vždy ke mně stejnou ochotu!

Moji hosté jdou dnes do výstavy. Dovoluju sobě tedy s upřímným díkem lístek dnešní dát denní divadelní kasse zase k disposici.

Zachovejte mně také dále přátelskou přízeň Svoji a přijměte srdečný pozdrav

Svého

27/5 91.

90. [témuž.]

91 15/7

Velectěný příteli!

Nemoha bohužel nijak se činně súčastnit, nechtěl jsem se raději ani vmísit v rej odpovědníků Vašich. Ale předce jen bych Vám rád přál k myšlénce tak pěkné a najisto úspěšné. Moje péro, pokud schopno, je v té věci arci Vám vždycky k službám!

Oddaný

Jan Neruda.